

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Imago Primi Saecvli Societatis Iesv

Bolland, Johannes

Antverpiae, 1640

Capvt Tertivm. Præclara de Societatè fama per Meridiem, Occidentem & Septemtrionem sparsa ab Apostolicis earum regionum viris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97844](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97844)

antiquitas existimauit. De illo decertent Astrologi, hoc figmentum esse doceant Christiani: ego sic statuo, Camertes, Gomefios, Hénricios, Turrianos, Fernandéfios, Villelas, Carnerios, Almeidas, Riccios, Cataneos, Mastrillios, & sexcentos alios, omnes de Societate IESV secundum Xauerium & Gasparem Orientis Apostolos, & iter ad immortalitatem strauisse mortalibus, & ne qua aberrarent à viâ, lumen castæ fidei & admirandorum subinde operum præluxisse.

aliis scribentibus in locum Apostolici laboris.

CAPVT TERTIVM.

Praclara de Societate fama per Meridiem, Occidentem & Septentrionem sparsa ab Apostolicis earum regionum viris.

HÆc ad Orientem, sed non ad Meridionalem plagam Africæ eadem seges, nisi laborum & ærumnarum, fuit; nec sui tamen, etiam exantlandis & perferendis iis, de Societate IESV Apostoli defuere. Hos inter ille iam antè nominatus Pontificius in Tridentino Theologus, & subinde Societatis vniuersæ post Ignatium Præpositus Generalis, Iacobus Lainius, continentem Africæ ingressus est, eâ parte quâ Mediterraneo mari ab Italiâ Siciliâque diuiditur. Missus hic ab Ignatio comes Ioanni Baptista Vegæ Protegi Siciliæ, religiosissimo iuxta ac genotosissimo Duci, illam exercendæ & inculcandæ virtutis materiam inibi nactus est, vt dicere possit ex merito, non casu abiectus in terram, (quod ille mali ominis auerruncator) sed ruinas inter publicas stans erectus, *Teneo te Africa*. Pontificiis & Cæsareis auspiciis, occupatum nuper à Dracuto archipiratâ Aphrodisium bello petebatur. infestæ erant tempestates in mari, æstus, & maximè per æstatem, in littore Libyco intolerabiles: hostes morte iam deliberatâ ferociore, & quod summum, vulnera ex his funeraque frequentia. stentuntur quandoque morbo ducenti amplius & quadraginta: illis seu viuentibus, seu morientibus, seu vitâ functis, omnia Christianæ pietatis officia impendit vnus cum socio Martino Comoza Lainius; atque, dum vel afflatu vno obuius quisque deiicitur, valentior ipse firmiorque consistit. Ducuntur ad vrbis oppugnationem milites, primus ipse hostilia inter tela progreditur. Tempestate furente animum perinde miles ac nauta despondent, hærentes vel attoniti metu, vel lamentis cuncta miscentes. Lainius diuino plenus solatio spem bonam inculcat, quin certam iis à periculo incolumitatem, vt euénit, constanter & magnâ voce denuntiat: adeò vt & ad salutem morientibus, & pugnantibus ad victoriam, & ad portum naufragis momentum attulisse magnum nec siæ prodigio diceretur: in quo & excelsum animi inter quosuis terrores inuictam, & admirabilem rerum humanarum vitæque contemptum vt animaduertebant passim, sic impensè colebant & venerabantur vniuersi.

Iacobus Lainius & Societate IESV primus in Africâ.

Histor. Societatis par. 1. lib. 10. n. 88. & seqq.

proximo se impendit.

Sed age ab hoc littore, ipsam per Ægyptum, ad littus Africæ oppositum, quin etiam ad interiora Æthiopiæ Abassinæ, arque adeò Cafra-riæ penetremus; visuri isthic aliorum actus heroicos, dignosque quibus meritò

meritò prælusisse tantum Lainij iam perspecta constantia videatur.

*Histor. So-
cietatis
par. 2. lib. 3.
& 6.*

*Christo-
phorus Ro-
dericus,
socio Ioan.
Baptista
Eluano,
Pontificius
Nuntius
ad Coph-
orum Pa-
triarcham
schismaticum.*

Ab Alexandrino Patriarchâ affulserat aliquando spes reuocandæ ad Catholicam vnitatem Cophorum Ecclesiæ. Pius ergo IV. pro summi & optimi parentis officio, non aliunde quàm à Societate sibi deuotâ ad tantæ molis expeditionem idoneos petiit. datus est Christophorus Rodericus præstanti doctrinâ vir, ac virtute etiam maior, additusque ei socius Ioannes Baptista Elianus, ab Hebræis ad CHRISTVM, & subinde ad IESV Societatem, traductus. illum Pontifex cum auctoritate Nuntij Apostolici Memphim ablegat, donis ad Patriarcham & montis instructum. Peractâ nauigatione, faciles habuit accessus ad Patriarcham primos, sed difficiliore alios impostoris cuiusdam Abrahami Græcâ fide; qui cum collegâ quopiam Georgio sæpè à Christophoro conuictus, erroris simulationem dein in odium vertit. Sed enim veritatis illi nuntij nihil sibi à falsitate, nihil fideles illi Domini serui à perfidiâ metuebant. itaque quâ Cophos, quâ detentos in Turcarum vinculis Christianos, etiam cum aperto vitæ discrimine, instruere, consolari, seruitute suâ & morte benè emi existimantes libertatem & vitam animatum. Et propè abfuit vt Ioannes Baptista agnitus ab Hebræâ matre & proditus, suam, quam profitebatur ipse & inculcabat aliis fidem, etiam sanguine testaretur; tantam illi felicitatem inuidente Christophoro, cum diceret, non alio se voto magis quàm tolerandarum CHRISTI causâ apud barbaros ærumtarum, atque adeò mortis ipsius, ad Societatem accessisse.

Sed calamitatum haud paulò plus, periculorum etiam multò plus, exhaustum est à Sociis in Æthiopiâ siue inter Abassinos, siue in Tongensi Regno inter Cafres.

*Rex Abas-
sinus in so-
cietatem
cum Rege
Lusitano,
& submis-
sionem Ro-
mano Pon-
tifici pro-
pendet:*

Rex Abassinorum Dauid famâ excitus earum rerum quæ prosperè à Lusitanis in Indiâ gerebantur, primò ad Præregem Alphonsum Albuquerqueium misit, qui amicitiam iungi se cum Emmanuele Rege postulare; tum ad Clementem VII. etiam alterum delegauit, qui suis verbis Pontifici in celeberrimo Bononiæ conuentu, cum Carolus Cæsar coronatus adesset, tamquam summo Pastori vniuersalis Ecclesiæ, solennem à se venerationem & fidele obsequium exhiberet. Ferebatur interim oraculo editum apud Ægyptios, futurum breuè vt Sacerdotes è remotis ad se regionibus mitterentur, & inter eos Patriarcha, qui Æthiopicam & Abassinam Ecclesiam coniungeret cum Romanâ matre omnium, à quâ per Dioscorum iam dudum antè secesserat. Fidem oraculi suscepit Claudius filius Davidis atque successor; eamque vt impleret, à Ioanne Lusitanicæ Rege eius nominis Tertio impensè petiit, vt sibi suisque populis legitimum & rectè sentientem Patriarcham à Romano Pontifice impetraret. Ioannes pro suo studio propagandæ magis Fidei quàm Regni, Claudij votis vt satisfaceret, eò mitti duodecim ex Societate IESV à Pontifice Ignatioque postulauit. Designatus ergo ad Apostolicam hanc, hoc est miseriarum plenissimam, Patriarchæ dignitatem Ioannes Nunnus Barretus Lusitanus: additi que illi Andreas Ouiedus Castellanus, & Melchior Carnerius item Lusitanus, qui Episcopi, & si quid Patriarchæ contingeret, eius successores eligerentur. Nunnus perfunctus iam aliis

*Patriar-
cha ad il-
lum desti-
natur Ioan-
nes Nun-
nius Bar-
irettus, so-
cis An-
dreâ Ome-
do, &
Melchiore
Carnerio
Episcopis.*

in

in Africâ laboribus pro Fide & Christianâ charitate susceptis, ardebat ille quidem se suamque Deo & Religioni vitam ac sanguinem consecrare, sed speciosum nomen dignitatis adiunctum, animum latendi cupidum percellerat; donec ut susciperet iussus ab Ignatio (qui quâ erat perspicaciâ plus in illâ potestate futurum præuidebat oneris quam honoris) tantam ad parendum attulit alacritatem animi, ut diceret nequaquam se recusare in nauem imponi, etiam agens animam (ut re ipsâ tum erat) ac vel postridie moriturus. Itaque & optimis ab Ignatio monitis, & sacerdotalibus ornamentis à Ioanne Rege, & sacris à Pontifice titulis instructus, cum Andream Ouiedo & Gonsaluo Silueriâ, utrisque mox futuris Apostolis extremâ ad Meridiem Africâ, soluit in Indiam. Prosperâ in paucis navigatione vsus Patriarcha, non caruit tamen materiâ impendendâ & ostendendâ virtutis. scdam ad Bonâ spei promontorium tempestatem sedauit in persâ fluctibus aquâ à se expiâtâ. Tum, quod ad virtutem accedit etiam propius, personæ suæ & dignitatis oblitus, toto passim itinere deiectis morbo pluribus ministravit ipsemet, & cetera impendit officia charitatis, quæ vllus aut à fideli seruo aut patre amantissimo exspectaret. Goam denique appulsus, cum intelligeret ex Gonsaluo Rodericio (quem in Abassiam ad Regis animum penitus explorandum iam antè præmiserat Prorex) aditus in eam regionem Regnumque difficile, nec temerè Patriarchæ ipsi esse tentandos; cupiebat nihilominus iter ingredi ad commissum sibi gregem. & iniisset haud dubiè, nisi domestici pariter & externi, quorum placuerat audire consilia, penitus reuocassent. Ita denique retentus quasi vi, cupiebat vel exsolui honore dignitatis suæ, vel subire eius onus vsque ad expressum sibi sudorem & sanguinem apud populum Abassinum: nec aliter ad Lainium tum Societati Præpositum scripsit in Europam, vnicè contendens, ut per eum sibi & per Pontificem liceret abdicatâ dignitate culinæ ministeriis addici, & tutiori illic multoque suis olim peccatis congruentiori penâ multari. Et quidem, cum id quod scripto habuerat in votis, etiam ipso opere haberet in vsu; planè ostendit titulos se & honoris insignia non nisi ad augendam virtutis exercitationem suscepisse. Collapsâ itaque spe perfectionis Æthiopica, quasi præter ærumnas pro commissis sibi grege subeundas nihil exspectaret in terrâ suo ipse zelo & igne consumptus, extinguitur, consummati apud Deum cursus & seruata fidei coronam à iusto Iudice recepturus: quam beatius animæ impositam recens cadueri superfusus vigor & splendor affirmavit. In votum & locum sanctissimi Patriarchæ successit pridem iam consecratus Episcopus Andreas Ouiedus, qui, quod ille exoptauerat, apud infidam gentem & barbaram tulit fecitque cumulatè. Præmissus in Æthiopiam, viuente etiam tum Nunnio Bartetto, honorificè magis quàm voluit acceptus est etiam à Rege; sed eum (quod noluit) alieniorem offendit à capessendâ Fide. multa egit quâ verbo, quâ scripto, quâ publicis disputationibus; sed, suis etiam victis, cum multi darent Ouiedo manus, Claudius Rex agnitæ licet veritati ferociter impieque reluctabatur. Tantisper ergo secedens ab aulâ Ouiedus, cum genuitu prædixit Regi cladem, quam paulò post desertus à suis, oppressus

H h h h

*in Indiam soluit:**urget iter in Abassiam**prohibitas eo ire possunt exsolui dignitate à Pontifice**sed vitâ exsoluitur à Deo, cum illustri iudicio sanctitatis.**Ouiedus in Æthiopiâ profectus, succedit in officium defuncti Patriarchæ:**cladè prædicat Regi obdurato contra Fidem:*

à Mahometanis, in prælio miserimè casus inuenit. Adamas dein susceptus in Regnum fratri Claudio, homo & ætatis indomitæ vitio, & Mahometanâ superstitione, quam in suâ nupet captiuitate didicerat, animatus in Christianos, cum aduersum suæ crudelitati haberet Onicadum, negantem, vtrumque Rex prohiberet, vniquam se defuturum mûneri suo, ad quod obeundum, Deo & Dei in terris iubente Vicario, tantis itineribus in Abassiam ipse venisset, Rex impius innocentissimum virum mori iam paratum obruncasset suâ manu, nisi à cæde eum interpositi cum Reginâ Proceres liberaissent. Relegatus ergo cum P. Francisco Lopio in asperum horridumque saxum, & inibi iussus occidi, iterum & prodigio seruatus est. nam vxor Toparchæ, qui mandatum patrandæ cædis acceperat, insolitam ab humanâ nullâ causâ lucem in Ouiedi tugurio conspicata, apud maritum, ipsumque cui affinis erat, Regem exoptatum Martyri supplicium est deprecata. Ira tum, & sæpè etiam aliâs, medios inter & in eum armatos Turcas vixit ille quidem; sed tamen non nisi ad grauiores quauis morte ærumnas & certamina referuatus: id agente Deo, & fidelibus ibi relictis ad qualecumque solatium, & ad patientiæ meritum sanctissimo viro, & omnibus, quos de Societate IESV ad dignitates cogi fortè contingeret, exemplo perquam heroico; vnde & ipsi discerent, & doceretur vniuersus orbis, quales esse Pontifices oporteat eos, qui *sacerdotem in æternum* sudoribus suis oblitum, suo purpuratum sanguine, Pontificem Dominum IESVM & moribus & nomine circumferrent.

*varia eius
pericula &
ærumna.*

Psalm. 109.

*Gonsalvus
Silueria
primus
Castrum
Apostolus.*

Quid porrò dicam de Gonsaluo Silueriâ soluente in Indiâ Patriarchæ sociorum altero, illo nobilissimo iuxta patrum natalibus, & virtutibus suis integerrimo viro? qui Præpositi in Europâ, & Prouincialis in Indiâ munere perfunctus, CHRISTVM & Christianorum, imò hominum omnium animas terrâ marique circumferens, tandem socio Andream Fernandio in expeditionem Cafrariæ destinatur, nigerrimorum isthic degentium Æthiopum futurus Apostolus candidissimæ mentis. Quantos ille populos, quot Dynastas ac Principes adiunxit Ecclesiæ! quantis ille prodigiis barbarorum in se animos studiumque conuertit! quoties illo orante tumidi ira maris subitâ tranquillitate consternitur! securitatem scilicet aliis, labores sibi & pericula in itineribus plurima referuabat. Fuit vt in continentem expositus ad Monomotapæ Regem iter intenderet, per deserta Cafrariæ insanis sæpè torrentibus & fluminibus intercisa; & erat ad sexcenta millia passuum emetienda talis via. hanc ille & pedes & onustus sarcinâ supellectilis sacræ, noui in morem Xauerij, quandoque etiam collo tenus tractu longissimo vadum tentans, ingreditur. Sed enim pauciores ac demissiores erant, tantæ licet, aquæ extinguendæ Silueriæ charitati, quæ in æternum alenda supremo eius sanguine seruabatur.

Sunt & alij, & in primis quem supra nominavi Silueriæ socius Andreas Fernandes: qui à morte Patris permanens in statione, vixit ille quidem, sed ita vixit, vt inter assidua discrimina acta homini vita nihil à continenti morte distaret. Sunt qui in Congum, siue Manicongum; sunt qui in cetera quâ intima quâ extima Meridionalis Africæ loca cum ærum-

arumnarum iuxta & animatum melle perquam vberi penetrarunt. Sed age, quoniam persequi cuncta non licet, quod in Oriente iam & Meridie velut cursum fecimus, trajecto in Occidentem Oceano, etiam ibi viuentium imò morientium CHRISTO de Societate IESV sanctissimorum hominum barbaris impressa terris vestigia relegamus.

Amphionem fabulæ memorant à cultu barbaro ad humanitatem traduxisse feroces homines, sumptâ ex hoc occasione fingendi, ipsum saxa quoque & lapides cantu solo redegeisse in ordinem construendæ ciuitatis. Ego verò si reputo immanes istos noui orbis ad Occidentem populos, præsertim eos quos Brasilos nominamus, si specto eorundem ingenia inhumana illa quidem, & penitus efferata, ceterum harmoniæ, quam vocant, musicæ quo nescio seu naturæ seu rationis impulsu audissimam; sic statuere mihi videor posse, primos eorum de Societate IESV Apostolos habendos esse Christianorum Amphionum loco, quando eorum operâ generis illa tam barbara, non sine continente prodigio, à cultu ferino ac barbaro ad humanitatem primum, deinde ad CHRISTI cultum etiam ac spem salutis, adducta est.

Emmanuel Nobrega auctor tanti operis primus ab Ignatio missus cum Sociis in Occidentem: duxit ille per horrenda naufragia, per inhospitalia in hospites iura, per mille discrimina mortis & vitæ; in Prouinciam demum formam vsumque redegit ipsam (quis crederet?) apud Brasilos Societatem IESV. Nec defuere (vt omitam recensere eos qui cum Petro Corréa & Ignatio Azebedio quamplurimi suo sanguine solum salumque hoc Indicum rigauerunt) non, inquam, defuere duci Nobrega de eadem Societate triarij, aut, si vultis, Trium-viri, instaurando nouo orbi destinati, Ioannes Azpilqueta, Aloysius Grana, Iosephus Anchieta, de quibus ego viris omni immortalitate dignissimis, ne seorsum dicam de singulis, vnus eiusque postremi abripior prodigiosa illâ apud omnem posterorum memoriam sanctitate.

Quid hic, & cum eo complures alij, laborum, quid incommodorum & arumnarum sæpè pertulerint in subigendo tam sterili & infelici solo, testis est is qui dabat ferendi constantiam. *Plus viginti* (scribit ad Ignatium ipso sui aduentus initio Anchieta) *in pauperculâ domo, luto & lignis contextâ & paleis coopertâ, quatuordecim passus longâ, decem latâ, mansimus; nec tamen ampliarum habitationum nos mouet desiderium, si quidem Dominus noster IESVS CHRISTVS in arctiore loco positus est, cum in paupere præsepi inter duo animalia voluit nasci, multò verò arctissimo, cum in cruce pro nobis dignatus est mori.* Et quadrabat habitationi suæ incolarum amictus & victus: illum enim nauticorum velorum frustra vitæumque consuta, & atro colore tincta, hunc olera & quæ nescio legumina non nisi aquâ cocta præbebant. adeo non in solo pane (nedum in deliciis) *viuit homo, qui semel illuminatus particeps factus est Spiritus sancti, & gustauit bonum Dei verbum, virtutesque sæculi venturi.* Rudimentis his ad virtutem omnem erudita Iosephi virtus tantum denique profecit, vt, si spectes in eo miraculorum inusitatam mortalibus frequentiam, alterum cum Moysen inter Ægyptios, si oraculorum & abditissimarum rerum elocutionem, vimque noscendi, Prophetarum aliquem; si innocen-

Hh h h 2

tiam,

Primi è
Societate
cultores
Brasilia
fuerunt vel
ut Amphion
Christiani;

horum
Princeps
Emmanuel
Nobrega,

Anchieta
virtute &
miraculis
illustris,

Matth. 4.
Hebr. 6.

tiam, etiam ferorum animalium vsu consuetudineque testatam, Adami alterum in paradiso voluptatis; si denique opinionem inflammatae in homines charitatis, verum Occidentis Apostolum, verum IESV Socium iure dicas. Quid multa? eluctari mihi ex alto facilius sit, quam citò emergere ex hoc Oceano admirandarum virtutum; & erit subinde vt quæ de prodigiis sunt, suo etiam loco aliqua referamus. Non patitur verò in Mexicanum & Peruanum Regnum, non in Paraquariam & Floridam excurrere, locorum simul & hominum illustrium multitudo. Quot illic Petros Rodericios, Franciscos à Trento, Balthasares Pinnas, Stephanos Auilas, pluresque reperturi Apostolicos viros?

*ali in
Americâ
Apostolici
viri, &c.*

At spectat ad Occidentem Hispania & Lusitania, aut verius ad Lusitaniam & Hispaniam spectat Occidens, quando hic detectus ab illis transit primùm in societatem communionis humanæ. Age ergo, priusquam, totius orbis velut circulo circum Italiam quasi centrum circumducto, ad Septemtrionem denique redeamus; reuocemus huc ex pluribus aliquot, qui in Regnis hisce virtutum omnium feracissimis ad communem existimationem sanctitatis opinione floruerunt. Franciscus à Villâ-regali, Ioannes Ximenes, Alphonfus Rodrigues, tres, vt vocantur, rei domesticæ adiutores, quanta ediderunt ex humili etiam loco, quamque illustria exempla sanctitatis! sol nimirum haud vnquam fulget amœnius, quam cum proximus occiduo mari, eubratris ex imo radiis, montium & nubium summa perstringit. Franciscus vitâ ad annum vsque septuagesimum, partim in eâ Hispaniæ orâ quam Beticam dicimus, partim in Floridâ, partim Mexici, per infinitas etiam à barbaris calamitates, sanctè productâ; cum denique obiisset, eam reliquit in animis hominum opinionem innocentia suæ, vt, cum aliquid sibi ex eius etiam habitu plurimi vindicarent, fuerit inter eos qui prius expiaret in confessione animum, quam sacrum aliquod tam notæ sanctitatis pignus auderet assumere, negans aliquid quod virum tantæ probitatis vel leuiter attigisset, posse apud peccatorem hominem sine piaculo reside-re. Par Ioanni cum Francisco & sanctitas fuit, & opinio sanctitatis; Alfonso verò Rodericio fortassis etiam maior: hic in Maioricâ quam vocant insulâ, Collegij Societatis IESV ianitorem egit continentibus triginta tribus annis, fide & virtute tantâ, quam Cælites suâ consuetudine, & ipsa aliquando Regina Cælitum suauissimâ compellatione Filij dignarentur, pluribus, etiam à morte, miraculis approbantibus sanctitatem.

Et tantus quidem splendor ex humili, sed maior etiam ardor ex summo fuit. Noti passim Araosius & Bustamantius. Didacus Martinus è Societate IESV Sacerdos æstu in Deum tanto rapiebatur, vt interdum quater & millies repetitis actibus amoris bonitatem Numinis immensam soleret amplecti. Balthasar Aluares (ille cuius ope secundum Deum creditur S. Terefia plurimum hausisse sanctitatis illius in quâ tantum excelluit) quot quantosque admiratores habuit æmulatoresque virtutis suæ! Ioannem Ortunium in primis, & Franciscum Cordubensem. de quorum primo Ludouicus de Ponte pro concione dicentem audiit Balthasarem Aluares, se numquam legisse in Vitis Patrum Eremiticorum

rum res grandiores, quàm in Ortunio ipse vidisset. Antonium & Franciscum vtrosque Padillos, Franciscum etiam Godoium, & Christophorum Gonsalem, ceterosque, quos enumerare longum foret, omnes religiosissimæ vitæ testimonio commendatos. & hi quidem si Balthasaris exemplo & institutione tanti, ipse Balthasar quantus fuit!

Ipsa profectò Teresa, quæ Balthasare à sacris confessionibus utebatur, cum illi fors ad aram facienti præfens adlisteret, oratione suspensa vidit eiusdem verticem lucis affusæ de cælo quodam quasi diademate coronatum. Et hæc illa lux erat, quæ olim, & quidem illustrior, sanctissimæ Patris animæ debebatur. de quo ipsa aliquando Teresa Deo reuelante ita cognouit, ita retulit, ita litteris etiam propriis consignauit, neminem esse tum in terris (& erant tamen eodem tempore vbique plures sanctitate conspicui) cum vno Balthasare conferendum singulari apud Deum merito consummata virtutis; adeoque locum illi inter Cælites eximium præparari. quod ipsum dein vitæ sancta Teresa, miraculo se videndam alicui offerens, confirmauit; addiditque esse se filiam Societatis, suæque olim ex eâ conscientie arbitrum etiamnum in cælo agnoscere & venerari.

Vita eius
cap. 58. §. 1.

Et huius quidem sanctissimi viri res tam præclare gestas stylo suo, sed magis etiam animo & imitatione complexus est Ludouicus de Ponte, virtutum tanti Patris studiosus æmulator & vera progenies; adeo ille non tantum ab illo facta scripsit, sed etiam olim de se scribenda perfecit. Nec segniores ad perfectionem capessendam Hispanis his aliisque permultis fuere Lusitani quàm plurimi: qui inibi complexi Societatem IESV fundatam à Simone Rodericio, Ignatii primùm, tum Xaverij in Indiam socio destinato, sed Olisipone iussu subsistere, longâ serie summoque ad perfectionem studio propagati, paternarum virtutum sectatores post se plurimos reliquere. nam (vt omittam Christophorum Brigantium, Dominicum Ioannesium, Emanuelem Valesum, Ferdinandum Rodrigues, Alphonsum Nonnium Barretum, Ludouicum Gonsalum, Ioannem Rebellum, Petrum Fonsecam, Antonium Pinnam, &c.) quantæ quamque spectatæ probitatis fuisse necesse est Sebastianum Barradium, quem, cum suggestum ille conscendere prohiberetur à morbo, optabant tamen vel elinguem & immotum spectare qui perorantem audire consueuerant? quo scilicet viri, vt aiebant, sanctissimi vel ad aspectu solo stimulantur ad virtutem.

Post Simonem Rodericium plures in Lusitaniâ Societatis sanctitatis famam conspicui.

Enimuerò iam dudum est quòd me hærentem in hisce deliciis vocat ad se inuitatque Septemtrio. Sed quis calorem à frigore? quis ignem ab aquis & gelu? quis lucem exspectet à tenebris? habet tamen, quantumcumque frigidus & tenebrosus, Boreas calores etiam suos luce pariter & ardore spectabiles: neque enim adeo nouum est, aut stellas è nocte, aut amœna de tenebris lumina promicare. Fuit ergo de Societate IESV Septemtrionis prima lux, & ante omnes ab Ignatio edita, Petrus Faber. Pastoritiis apud Allobroges natalibus ortus est, pastor ipse ouium custodia destinatus à puero; quasi (quod vñitatum est magno Numini) etiam in hoc subsecuturam aliquando gratiam natura & consuetudo viuendi præuia designarent, enimuerò tantum illius, in agresti licet so-

In Septemtrione multum sanctitatis illustres:

in primis Petrus Faber:

litudine, iam tum diuinorum capax animus supra annos adoleuerat ad virtutem, vt ætatis duodecimum vix egressus, teste & inspectante celo, seruandæ in æternum continentiaæ votum rite conciperet. hoc Apostolicæ vitæ rudimentum fuit. Itaque per summas rei familiaris angustias eluctatus denique ad apicem perfectionemque doctrinaæ, virtutem, quam nõndum satis imbiberat, ab Ignatio tandem hausit, & fuit intus in animo auiditate tantâ, eius vt vnus quodam velut igne correptus, omnem curandi corporis curam & sensum amisisse videretur. plures aliquando dies, atque adeo sex etiam continentes, transigebat omnino ieiunus, noctes integras meditandis cælestibus, easque sub dio & hieme perfrigida, conspectus altâ niue, & ab hibernâ glacie rigidus, consumebat. Nihil videlicet mediocre spondebat ardor ille tam insolens, nec seque fore CHRISTI militem tirocinium tam nobile promittebat. A sacro Tridentino Concilio euocatus est ad grauissimas de Fide quaestiones Theologicè ponderandas: à Regibus, Rebuspublicis, Electoribus & Principibus Imperij, Archiepiscopis, aliisque ad consilium & auxilium contra hæreses adhibitus: in Germaniam primum euocatus, inde in Hispaniam, tum in Germaniam iterum, ad fulciendas res Coloniae desperatissimas sub hæretico Præsule, mox in Belgium, Lusitaniam, Hispaniam, ac denique Romam, impressis vbique vestigiis Apostolicæ sanctitatis. Nec alteri sanè quàm Romanæ Ecclesiæ tam fidelis animæ depositum debebatur. Feruebant caloribus omnia infesto Cuniculæ signo: Faber ipse æger ex febris, & tamen, ne sic quidem quietis aut otij patiens, Romam pergebat Ignatij monitu: non iter hoc inde vsque ab Hispaniâ venienti, sed (quasi per continentes concionatorum exedras, per scholarum perpetua pulpita, per iunctas rudium, orphanorum, pauperum & ægrorum domos ambularet) non interrupta contentio fuit. Romam vt attigit, & recrudescente iterum morbo, & vel maximè zelo ipse suo consumptus, paucos intra dies in ætatis ipso robore cum luctu omnium incredibili extinguitur, præcipuum Societatis columen, & vniuersæ, ac Germanæ præsertim iam fatiscens & nutantis, Ecclesiæ firmamentum. Sed enim (quod multos vbique afflictos desiderio tanti viri mirificè recreauit) scripsit Gandiâ Romam Quietus, visum illum ipso decessus tempore immortalis apud Superos gloriâ radiantem. Gandienses quidem, accepto de morte nuntio, diem ipsum obitus tamquam natalem deinceps festum egere: & Quietus insuper, quoad ibi moratus est, candidum in Vibem cereum misit annis singulis, Ignatium rogans, vt ardentem cum tumulto Fabri iuberet imponi; esse id priuari sui cultus testimonium, quoad (vti futurum sperabat) communi & publico celebraretur.

*Claudius
Iaius Fa-
bro sup-
par.*

Quasi alter esset Petrus Faber, ita & alibi, ac præsertim se in Germaniâ gessit Claudius Iaius, & ille ex primis Ignatij Sociis: vnus plurima lycea Germaniæ quâ docendo publicè, quâ priuatim adhortando, percurrit: à Concilio Salisburgensi expetitur, à Tridentino obtinetur: Ducibus Regibusque, ad tutandas ab hæresi ditiones, cum simul pluribus esset in votis, distrahebatur velut in partes, vnus omnibus adesse percipiens. Ingerbat Tergestinum Episcopatum Rex Ferdinandus, sed

Iaius

Iaius Rege ipso potentius repugnabat. Ferratienses etiam Principes obtrudunt aulae suae magnifica commoda: sed ille ait se libentius inter agrorum padores, quam aula odores blanditiaeque versari. Viennae demum non diuturno illo quidem aut graui morbo, sed languore consumptus, eo qui ex tutanda Religionis inexhausto studio nascebatur, abiit in caelum, ut eximia eius virtus & vulgo etiam perspecta sanctitas testabantur. Fuit in amplificanda & propugnanda Catholica Fide apud Italos, Bavaros, Sueuos, Austriacos, ceterosque Germanos laboriosus in paucis. Pluribus in Conciliis pro Deo & Ecclesia strenue fortiterque se gessit. Summus apud alios, apud se vix vllus: verbo, Angelus Dei, pater patronisque Catholicorum, ipsiusque adeo Germaniae verborum Apostolus, a pluribus iisque viris saepe maximis nominatus. Laborasset vtriusque huius viri obitu Germaniae res Catholica, nisi illis animis alij & virtute gemini successissent Nicolaus Lanoius, & Canisius etiam Petrus. cuius quidem posterioris sanctitas (ut obiter hoc dicam, dicendum plenius loco suo) non obscuris indicata, etiam a morte, prodigijs opinionem etiamnum & mortalium animos occupauit.

Habet & Gallia, quoniam & illa Septentrionem spectat, suos de Societate spectabiles viros, eo praesertim nomine commendanda, quod deberi ipsi videatur (tamquam in qua principio Societas coaluit) quidquid ab illa sparsum est seminis tam praecelari. Habent Parisij, quae sunt velut incunabula nascentis huiusce nostri Ordinis, mortale depositum innocentissimi viri Paschasij Broeti: quem cum impensa nimium charitas inibi detineret, eadem illa pestis exstinxit, quae octoginta hominum millia dicitur absumpsisse. Multa sunt quae adferri de illo possent ad commendationem exemplumque virtutis. sed videor ego mihi nec breuius nec illustrius adferre testimonium posse, quam quod ipse de illo Ignatius consignauit. Petebatur a Rege Lusitaniae, & mittendus aliquis e Societate in Aethiopiam Abassinam Patriarcha Pontifici videbatur. delectus mandatur Ignatio: vnum ille praeter omnibus Paschasium nominat, & quae erat prudentia, minimè humana, nedum praecipiti, electionis suae rationem tradit hoc scripto: *Paschasius*, inquit, *ante omnia ita est vir bonus, ut a nobis quasi Angelus in Societate habeatur: deinde praeter scientiam, quae pollet plurimum, in visendis Episcopatibus & Monasterijs habet usum. quippe qui, praeter alia, etiam Nuntius Pontificius versatus est in Hibernijs, adeo ut eiusmodi negotia nemo vnus in Societate aeque tractarit. ille autem sic tractauit, ut ad quamcumque rem manus adhiberet, operam suam mirabiliter probaret.* Ingens profectò virtutis encomium a moderatissimo, & laudum ac superelationis adhibendae parcissimo viro. Iset ergo in Aethiopiam Patriarcha Paschasius, si carere illo Gallia potuisset. Sed habuit illa, habetque etiam, plures e Societate sanctissimos adhuc viros, Edmundum Augerium, Claudium Rastellum, Thomam Barbisphirium, Petrum Cottonum, & ceteros, hoc magis ad laudem patientiae, prudentiae, innocentiae omnique sanctimoniae exercitatos, quò illos Gallia, virtutum non lenis exaetrix, sicut feueri patres, iam inde a teneris, etiam vix dum natae Societatis initijs, durius educauit.

Quid porro de Anglià illà, siue cum militauit, siue cum rebellauit, Eccle-

*Nicolaus
Lanoius
& Petrus
Canisius
priorum
Apostoli-
ci succes-
sores.*

*Gallia pri-
ma nascentis
Societatis quasi
patria.*

*Paschasius
Broetus.*

*Ignatij de
virtute
Paschasij
testimonium.*

*Plures in
Gallia vir-
tute con-
spicui.*

*plures item
in Angliâ,
Poloniâ &
reliquo Se-
ptentrione.*
Ecclesiâ, altrice fecundissimâ sanctitatis? Habet illa suos Campianos, Walpolos, Garnetos. Quid dicam de Poloniâ ceterisque Oceano Boreali adiacentibus vastissimis Regnis? Quid? potuisset dudum illa, nisi obstitisset impietas, quantumuis emarcida pridem & mortua, calore sanguinis à Sociis tam copiosè profusi, & ardore pietatis tam impensè propositæ, respirare.

*Expendi-
tur Dei
provi-
dentia in
hac tanto-
rum viro-
rum par-
titione per
orbem uni-
uersum.*

Atque hi sunt quos adhuc enumeravi, variorum quidem Societatis ordinum, vnius tamen cohortis, vnius IESV CHRISTI militiae ductores egregij; quibus ipsa Societas *ad maiorem Dei gloriam* non sine commendatione sui nominis est enisa; eiusdem omnes animi & voluntatis, sed quadam providentiâ Numinis ætate, indole & virtute varij, prout scilicet varia variorum ratio munerum postulabat. Quid enim (vt hoc iterum dicam de quibusdam, iisque in suâ parte præcipuis, verbo velut vno) quid fortius Ignatio, quid prudentius? tali opus fuit, vt esset qui Romæ, hoc est in centro terrarum, & totius Ecclesiæ sanctissimo velut umbilico, attentus & immotus staret, ad constituendam regendamque Societatem suam, inde à se ad vsque extremos circumiacentis orbis terminos propagatam. Xaverio autem illo vltimi Orientis, atque adeò, si mentem hominis & inflammatissimam voluntatem spectes, mundi totius Apostolo, quid ardentius sanctiusque? ita poposcit necessitas, quo nimirum ignavus ille populus ad virtutem, torpensque ad cultum veri Numinis, subiecto velut igne tanto succenderetur. Quid ille tot prodigiorum in Occidente patrator Anchieta? Barbaris in Brasiliâ (hominibus dicam an belluis?) quàm necessarius! vt scilicet illi & stupore quodam naturæ crassioris velut attoniti, & magorum incantationibus perpetuisque præstigiis sopiti omnes aut fascinati, haberent à Doctore suo, quo tamquam coruscatione per noctem subitâ excitati, & impetu subinde vehementi admoniti, postliminio tandem rationi, sibi, Deo, à diuturno quasi somno redderentur. Iam Petri Fabri, alteriusque etiam Petri Canisij, gemini (dicere liceat) nutantis à CHRISTO Septemtrionis fulcimenti, & ceterorum reducendis illic ad Ecclesiam miserrimis populis insudantium, & conspirans cum virtute innocentissimâque vitâ doctrina solidior, quantam nationi infelicissimè deceptæ addidere facultatem, & corrigendæ profligatæ vitæ, & agnoscendi erroris sui? Quid denique submissius ad despicientiam sui, ad malorum omnium tolerantiam quid patientius Andréâ Ouiedo & sociis, quos ad Australem Africam ornatos, imò oneratos, ærumnosæ dignitatis insignibus Pater & Pastor communis omnium destinavit? Sic profectò decuit, vt abstractus ille iam olim à Romanâ tamquam nimis arroganter in omnes latè terras dominante Ecclesiâ populus Abassinus, à submissis sibi Patriarchis viuo velut in speculo disceret, quantum absit à dominandi existimatâ libidine Romani Pastoris cura communis, qui sic toto spatioso orbe filios omnes amplectitur, vt sollicitum patrem se, non arrogantem dominum esse testetur.